

98/03

Kontrolní závěr z kontroly „Vklady státních prostředků do tuzemských bank a obchodních společností“

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1998 pod číslem 98/03. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Zdeněk Smělík.

Cílem kontroly bylo prověřit poskytování vkladů státních prostředků do tuzemských bank a obchodních společností včetně toho, zda bylo dosaženo sledovaného účelu.

Kontrolovanou osobou bylo Ministerstvo financí (dále jen „MF“), kontrolovaným obdobím roky 1993 až 1997.

Kontrolu provedla v období od června do října 1998 skupina kontrolujících z odboru státních příjmů NKÚ.

Námítky proti kontrolnímu protokolu, které podalo MF, byly vypořádány vedoucím skupiny kontrolujících.

K o l e g i u m N K Ú na svém XXVIII. zasedání dne 14. prosince 1998

s c h v á l i l o usnesením č. 2/XXVIII/98
k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

1. Úvod do kontrolované problematiky

K 31. 12. 1997 představovaly vklady státu do tuzemských obchodních společností evidované na MF jako položka státních finančních aktiv (dále jen „SFA“) částku 3 643,45 mil. Kč. Vklady státu byly podle evidence MF k výše uvedenému datu realizovány celkem do 11 tuzemských bank a dalších obchodních společností. Z toho prostřednictvím MF byly v kontrolovaném období vloženy prostředky státu do 6 bank a dalších obchodních společností, v jejichž řídicích či kontrolních orgánech má MF zástupce z řad svých zaměstnanců. Jsou to Municipální finanční společnost, a. s. (dále jen „MUFIS“), Česká inkasní, s. r. o. (dále jen „ČI“), Československá obchodní banka, a. s. (dále jen „ČSOB“), Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s. (dále jen „EGAP“), Česká exportní banka, a. s. (dále jen „ČEB“) a Investiční a Poštovní banka, a. s. (dále jen „IPB“).

Jejich obecná charakteristika je následující:

MUFIS byla založena za účelem zajišťování a naplňování úkolů připravované Programové dohody mezi vládou ČR a vládou USA na podporu rozvoje municipální infrastruktury dne 15. 4. 1994.

ČSOB je bankou, která provádí všechny bankovní obchody a poskytuje všechny bankovní služby v tuzemsku i ve vztahu k zahraničí. Projekt II. fáze její transformace byl schválen v roce 1993. Jeho cílem bylo zbavit tuto banku nekvalitních aktiv a upevnit její postavení na mezinárodních finančních trzích.

ČI byla vytvořena v roce 1993 v rámci II. fáze transformace ČSOB pro převod jejich vybraných nekvalitních aktiv (pohledávek) a je plně vlastněna státem, zastupovaným MF.

EGAP je pojišťovnou, jejímž předmětem podnikání je poskytování služeb na podporu exportu podnikatelským subjektům se sídlem v České republice za úhradu. Je akciovou společností jediného akcionáře, kterým je stát.

ČEB je založena v souladu se zákonem o pojišťování a financování vývozu se státní podporou. Je pověřena prováděním zvýhodněného financování exportu.

IPB je bankou, jejímž předmětem podnikání je provádění všech bankovních obchodů a poskytování všech bankovních služeb.

Kromě vkladů do těchto 6 obchodních společností byl prověřován i vklad státu u Českomoravské záruční a rozvojové banky, a. s. (dále jen „ČMZRB“), která byla založena zejména pro podporu malého a středního podnikání v ČR. ČMZRB na základě udělených licencí může nabízet úplný rozsah služeb komerčního bankovníctví v Kč a přijímat vklady v cizích měnách.

Vklady státu prostřednictvím MF v průběhu kontrolovaného období byly realizovány na základě usnesení vlády ČR u ČSOB, ČI, ČEB a EGAP. V případě ČSOB, ČI a ČEB z prostředků SFA, u EGAP z prostředků státního rozpočtu - z kapitoly Všeobecná pokladni správa (dále jen „VPS“). U zbývajících obchodních společností byly prostředky vloženy na základě individuálních aktů. U IPB se jednalo o bezúplatný převod akcií z Ministerstva hospodářství (dále jen „MH“) na základě dopisu MF a u MUFIS o vklad z prostředků kapitoly VPS v návaznosti na mezivládní programovou dohodu.

Přehled vkladů státu do bank a dalších obchodních společností v kontrolovaném období evidovaných na MF:

Obchodní společnost	Stav k 1.1.1993 (v mil. Kč)	Datum přírůstku	Přírůstek (v mil. Kč)	Stav k 31.12.1997 (v mil. Kč)
ČSOB	0	12/93	1 000,10	1 000,10
ČI	0	12/93	0,10	0,10
IPB	0	07/94	20,00	20,00
MUFIS	0	03/95	0,49	0,49
ČEB	0	06/95	520,00	520,00
EGAP	180	11/95	340,00	520,00
CELKEM	180	-	1 880,69	2 060,69

Poznámka: V kontrolovaném období nebyl vklad státu do ČMZRB v evidenci MF uveden.

Evidence vkladů státních prostředků do tuzemských bank a obchodních společností je vedena na MF v rámci SFA v odboru státního závěrečného účtu (dále jen „SZÚ“). Údaje jsou evidovány za prostředky vložené MF i ostatními resorty realizujícími majetkové vklady státu. Stav vložných prostředků jsou s měsíční periodicitou vykazovány v přehledu SFA a jsou uváděny i jako součást přílohy k SZÚ ČR za příslušný rok.

2. Systémové nedostatky

2.1. Většina kontrolovaných vkladů státu do tuzemských společností byla realizována použitím prostředků SFA. Státní finanční aktiva a pasiva jsou pouze evidována prostřednictvím bilance státních finančních aktiv a pasiv, kterou měsíčně sestavuje MF na základě údajů o stavu účtů vedených podle jednotlivých druhů prostředků. Podle evidence MF dosáhly vklady státu u tuzemských společností k 31. 12. 1997 celkem 3 643,45 mil. Kč, z toho státní účast realizovaná prostřednictvím MF činila 2 060,69 mil. Kč.

Nová rozpočtová skladba platná od 1. 1. 1997 rozšířila okruh peněžních operací sledovaných v účetnictví o operace na účtech SFA s tím, že se jedná o rozpočtové operace, realizované pouze z jiných účtů, než jsou běžné účty státního rozpočtu. Kontrolou bylo zjištěno, že vklady státních prostředků nejsou jako majetek státu v účetnictví zachyceny, ale jsou pouze vedeny v položkách SFA. Ze zákonem vymezené působnosti MF jako ústředního orgánu státní správy ve věcech hospodaření s majetkem státu vyplývá jeho povinnost vést takovou evidenci o stavu a pohybech státních vkladů, která zaručuje úplnost a správnost těchto sledovaných údajů. Na takové zachycení evidence majetku odkazuje i ustanovení § 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, kde se mj. uvádí:

„Účetní jednotky účtují ... o stavu a pohybu majetku ...“

ROK	1993	1994	1995	1996	1997	1998 *
Stav k 1.1. (v mil. Kč)	593,9	1598,3	1743,3	3642,1	3643,4	5193,4
Stav k 31.12. (v mil. Kč)	1598,3	1743,3	3642,1	3642,1	3643,4	-

* údaj z evidence SFA zpracovaný MF ke dni 31. 8. 1998

Stavy k 31. 12. a 1. 1. na rozhraní roků 1996/1997 vykazují rozdíl 1,3 mil. Kč a na rozhraní roků 1997/1998 rozdíl 1 550 mil. Kč.

Rozdíly vznikly:

- na rozhraní roků 1996/1997 dodatečným zaevidováním státních vkladů, o nichž MF získalo informace až v průběhu března 1998. O tyto údaje byla evidence stavů SFA zpětně upravena od 1. 1. 1997. (Jednalo se o vklady do Podpůrného garančního rolnického a lesnického fondu, a. s., kde vkladatelem bylo Ministerstvo zemědělství již v roce 1993 ve výši 1,0 mil. Kč, a do Agen-

2.2. Povinnosti týkající se způsobu vedení evidence a správy státních finančních aktiv a pasiv nejsou legislativně upraveny. Dokonce nejsou vymezeny ani statutem MF, pouze Organizační řád MF určuje odboru SZÚ mj. komplexně zabezpečovat agendu státních finančních aktiv a pasiv ČR včetně majetkových účastí státu a vést komplexní evidenci o těchto účastech za MF i další resorty.

Kontrolou bylo zjištěno, že ani takto stanovené povinnosti nejsou vždy důsledně plněny. Komplexnost agendy se týká i zpracování podkladů a jejich předání příslušným útvarům k doplnění do účetního výkaznictví. Doposud nebyl vypracován žádný závazný pokyn stanovující povinnost příslušným resortům i interním útvarům MF bezodkladně informovat odbor SZÚ o vzniku vkladů státu do obchodních společností či jejich změnách.

Ústřední orgány, jejichž prostřednictvím je realizován vklad státních prostředků do vybraných obchodních společností, nemají žádným předpisem stanovenou povinnost pravidelně sdělovat MF údaje o majetkových účastech v těchto organizacích a o jejich změnách.

MF požádalo v průběhu roku 1993 dopisy ze dne 16. 2. a ze dne 17. 9. dotčené resorty o sdělení rozsahu a umístění kapitálové účasti k datu poskytnutí informace. Další písemné podklady pro evidenci státních vkladů si MF vyžádalo až v rámci prací na sestavování SZÚ ČR za rok 1997, kdy byly ústřední orgány požádány dopisem MF ze dne 26. 1. 1998 mj., aby sdělily „Přehled majetkových účastí státu (kapitol) v organizacích a institucích zaměřených na zprostředkování finančních podpor a jejich výše (stav k 31. 12. 1997)“.

Absence předpisu určujícího pravidelnou oznamovací povinnost příslušných resortů vůči MF vede k nepřesnostem v evidenci SFA, jak je patrné z tabulky vývoje vkladů státu (podle SZÚ ČR za roky 1993 až 1997):

tury pro regionální rozvoj, a. s., kde vkladatelem bylo MH již v roce 1993 ve výši 0,3 mil. Kč.);
- na rozhraní roků 1997/1998 zaevidováním vkladu do společnosti Česká typografie, a. s., kde akcionářem ve výši vkladu 1 550 mil. Kč je Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „MMR“) od 1. 11. 1996. Tento vklad, o kterém bylo MF informováno až v průběhu dubna 1998, byl vykázan zpětně v evidenci SFA od 1. 1. 1998.

Ke zkreslení stavů evidence SFA tedy došlo v obou případech od uvedeného data vzniku vkladů až do doby jejich zaevidování ve SFA.

3. Další zjištění

3.1. Zástupci MF v řídicích a kontrolních orgánech obchodních společností s majetkovou účastí státu

V řídicích a kontrolních orgánech obchodních společností, do kterých stát vložil prostředky prostřednictvím MF, pracuje deset zaměstnanců MF.

V návaznosti na § 73 zákoníku práce Příkaz č. 7/1992 ministra financí ČR v bodě I. mj. stanoví:

„O členství v řídicích nebo kontrolních orgánech právnických osob ... rozhoduje:

a) ministr financí ČR u

- náměstků ministra a vrchních ředitelů
- vedoucích útvarů přímo řízených ministrem
- ředitelů odborů

b) ředitel odboru 02 (tj. personálního) u ostatních pracovníků MF ČR.

... Písemný doklad o vyslání pracovníka současně s jeho prohlášením, že v souvislosti s tímto členstvím nepobi-

rá od právnické osoby provozující podnikatelskou činnost odměnu, bude založen v jeho osobním spisu.“

V 6 případech nedoložilo MF rozhodnutí ministra financí nebo ředitele personálního odboru o členství zaměstnanců MF v řídicích nebo kontrolních orgánech předmětných společností.

Pravidla týkající se způsobu řízení činnosti zástupců ze strany MF a jejich povinností vůči MF z titulu zastupování státu v řídicích nebo kontrolních orgánech těchto společností žádný předpis MF neupravuje. Rovněž není ani interním předpisem upravena jejich povinnost informovat kompetentní útvar MF, tj. odbor SZÚ, o stavu a změnách majetkové účasti státu v obchodních společnostech, což má za následek nedostatky při zpracování evidence vkladů státu.

3.2. Cenné papíry pocházející z vkladů státu v držení MF

Přehled cenných papírů v držení MF za vklady státních prostředků do obchodních společností k 31. 12. 1997:

Obchodní společnost	Základní jmění		Podíl MF (v %)	Akciové v držení MF	Forma
	(v mil. Kč)	Vklad MF (v mil. Kč)			
ČSOB	5 105,00	1 000,10	19,59	1 ks ř 100 000 Kč 1 000 mil. Kč	listinné zatímní list
EGAP	1 300,00	520,00	40,00	180 ks ř 1 mil. Kč 340 mil. Kč	listinné zatímní list
ČEB	1 500,00	520,00	34,67	52 ks ř 10 mil. Kč	listinné
IPB	5 681,50	20,00	0,35	200 000 ks ř 100 Kč	zaknihované
MUFIS	1,00	0,49	49,00	49 ks ř 10 000 Kč	zaknihované

Akciové, s výjimkou akcií IPB, nejsou veřejně obchodovatelné. Listinné akcie jsou akciemi na jméno MF, zaknihované akcie jsou evidovány na účtu MF vedeném Střediskem cenných papírů.

Akciové a zatímní listy vzniklé na základě vkladů státu prostřednictvím MF do obchodních společností jsou uloženy na MF u vedoucího oddělení státních finančních aktiv a pasiv. Způsob uložení těchto cenných papírů ani postup při manipulaci s nimi žádný předpis MF neupravuje.

4. Poznatky a zjištění vztahující se k nositelům státních vkladů

Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.

Vláda ČR usnesením ze dne 23. 10. 1991 č. 425 uložila ministru pro hospodářskou politiku a rozvoj založit akciovou společnost Česká záruční a rozvojová banka včetně zabezpečení zdrojů pro splacení příslušné části jejího základního kapitálu. Dne 10. 3. 1992 došlo k zápisu změny obchodního jména společnosti na ČMZRB.

Na základě zákona ČNR č. 579/1991 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 1992 a o změně a doplnění zákona ČNR č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), bylo uděleno vládě ČR oprávnění použít SFA ve výši 900 mil. Kč na kapitálové posílení ČMZRB. Rozhodující částka 800 mil. Kč byla převedena do rezervního fondu ČMZRB a zbývajících 100 mil. Kč bylo použito na nákup akcií (prostřednictvím Ministerstva pro hospodářskou politiku a rozvoj), které představovaly 32,8 % podílu státu na základním jmění ČMZRB.

V průběhu roku 1994 rozhodla vláda (usnesení vlády ČR ze dne 4. 5. 1994 č. 244) mj. o zvýšení kapitálové účasti MH v ČMZRB. K tomu účelu byla z vládní rozpočtové rezervy v kapitole VPS ve prospěch MH uvolněna částka 136,7 mil. Kč. Současně byla zvýšena majetková účast MH o dalších 8,3 mil. Kč příznáním jeho podílu na zisku ČMZRB. Tato transakce byla potvrzena zatímním listem, který vystavila ČMZRB pro MH a který potvrzoval jeho práva akcionáře. Majetková účast státu v ČMZRB tak vzrostla v roce 1994 na částku 245 mil. Kč.

• Na základě usnesení vlády ČR ze dne 17. 12. 1996 č. 647, o programech podpory malého a středního podnikání v roce 1997, schválila vláda mj. rozdělení kapitálové účasti státu v ČMZRB ve výši 245 mil. Kč, tj. 245 ks akcií, takto: MF 45 mil. Kč (45 akcií), Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“) 100 mil. Kč (100 akcií) a MMR 100 mil. Kč (100 akcií). Toto rozdělení akcií bylo stvrzeno rozhodnutím valné hromady ČMZRB konané dne 10. 6. 1997 a akcie zrušeného MH byly rozepsány na nové akcionáře. Současně bylo zvýšeno základní jmění jednotlivých akcionářů z rozdělení zisku za rok 1996, a to u MMR, MPO a MF o celkem 90,6 mil. Kč. Protokolárně byl převod akcií na MF proveden v únoru a březnu 1998.

Změna akcionářů ani zvýšení majetkové účasti státu u ČMZRB nebyly do doby kontroly na MF evidovány. Náprava byla učiněna až na základě této kontroly a údaje o vkladech státu u tuzemských společností byly opraveny v evidenci SFA ke dni 31. 8. 1998.

• Důvody rozčlenění použité částky SFA ve výši 900 mil. Kč (určených na kapitálové posílení ČMZRB) do základního jmění a do rezervního fondu nebyly doloženy ani vysvětleny. Podle údajů výpisu z obchodního rejstříku činilo základní jmění společnosti v době od 28. 1. 1992 do 7. 9. 1994 celkem 305 mil. Kč, při podílu státu necelých 33 %. Převod 800 mil. Kč do rezervního fondu ČMZRB znamenal, že namísto žádaného posílení pozice státu v ČMZRB formou zvýšení základního jmění došlo k posílení hospodářské stability této banky z finančních prostředků státu.

Municipální finanční společnost, a. s.

MUFIS zajišťuje úvěrovou pomoc obcím v ČR dle Programové dohody mezi vládami ČR a USA, která byla podepsána dne 16. 5. 1994 v rámci realizace amerického rozvojového programu (Housing Guaranty Program - HGP). Podpisu této dohody předcházela souhlas vlády s poskytnutím státní záruky za úvěry v rámci HGP (usnesení vlády ČR ze dne 21. 7. 1993 č. 408), a tím byl vytvořen prostor pro jednání s americkými finančními institucemi o poskytnutí dlouhodobých úvěrů až do celkové výše 100 mil. USD.

Zdroje financování tohoto programu si vypůjčuje MUFIS od soukromých věřitelů v USA. MUFIS přijímá částky v USD na základě devizového povolení od ČNB a po jejich převodu na Kč je dále půjčuje vybraným tuzemským bankám, které poskytují úvěry obcím na projekty v oblasti infrastruktury.

Zakladatelem a původně i jediným akcionářem MUFIS byla ČMZRB. Nynějšími akcionáři společnosti jsou ČMZRB (49 %), MF (49 %) a Svaz měst a obcí ČR (2 %). Úhrada podílu MF byla realizována odkoupením akcií v celkové hodnotě 490 tis. Kč z prostředků rozpočtové kapitoly VPS na základě rozhodnutí ministra financí.

• MF jako zástupce vlády ČR podepsalo s Agenturou pro mezinárodní rozvoj (zástupce vlády USA) Pro-

gramovou dohodu v květnu 1994. Touto dohodou se MF zavázalo uhradit smluvní straně veškeré náklady související s poskytnutím úvěrů amerických bank MUFIS. Navazující smlouva mezi MF a MUFIS, týkající se převzetí závazků MF za splacení půjčky přijaté MUFIS a zřízení zástavního práva k zajištění pohledávek MF, však byla podepsána až 6. 2. 1997. To znamená, že MF nemělo téměř 3 roky právní zajištění převzaté záruky státu.

• Zástavní právo, které bylo zřízeno uvedenou smlouvou ve prospěch MF, kryje pouze I. tranži půjčky ve výši 468 482 tis. Kč odpovídající pohledávkám MUFIS vzniklým vůči participujícím bankám. Záruční smlouva o II. tranži půjčky ve výši 14 mil. USD dle Dodatku č. 1 k Programové dohodě nebyla do doby trvání kontroly podepsána, přestože již prošla připomínkovým řízením. Přitom prostředky z II. tranže byly převzaty v březnu 1997 a obcím již rozpuštěny.

• MUFIS vytváří Fond kurzových změn, jehož zdroje ve sledovaných letech nestačily pokrýt ztráty společnosti z tohoto titulu. Úhrada těchto ztrát byla deklarována v příloze A k Programové dohodě, kde je v bodě 6 uvedeno: „... MF poskytne další případné částky vyplývající ze změny devizového kurzu Kč k USD nepokryté Fondem kurzových změn a nezbytné ke krytí úhrady splátek úroku a jistiny splatných v rámci HGP.“

Z předložených dokladů MF je zřejmé, že z prostředků státního rozpočtu bylo za rok 1995 uhrzeno 2 239 tis. Kč, za rok 1996 to bylo 2 970 tis. Kč a za rok 1997 částka 13 930 tis. Kč. Úhrn částek v celkové výši 19 139 tis. Kč se týkal nejen úhrady ztrát z kurzových změn, ale též úhrady z titulu zvýšení úrokové sazby půjčky, a to v celkové částce 6 487 tis. Kč.

Z formulace výše uvedeného bodu 6 však nevyplývá povinnost MF hradit také další ztráty, v daném případě ze změn úrokových sazeb.

• MF zohlednilo MUFIS správní poplatky za poskytnutou státní záruku (vyměřený podle zákona č. 85/1994 Sb., o správních poplatcích), tj. jeho část uhrzenou v souladu se záruční smlouvou v únoru 1997 ve výši 3 823 tis. Kč. Tím získala společnost ze státního rozpočtu za rok 1997 celkem 17 753 tis. Kč (včetně započtené úhrady ztráty). MF v rámci své pravomoci takto vrátilo část splaceného správního poplatku, tím ovšem zkrátilo o uvedenou částku příjem státního rozpočtu.

Československá obchodní banka, a. s.

K hlavním opatřením II. fáze transformace ČSOB patřilo navýšení jejího základního jmění (akciového kapitálu), převod vybraných nekvalitních aktiv ČSOB do zvlášť k tomu účelu vytvořených inkasních jednotek a participace ČSOB na vlastní transformaci.

Vybrané pohledávky postoupené na ČI tvořily pouze část nekvalitních aktiv ČSOB. Objemově srovnatelná část zůstala i nadále v ČSOB v rámci její participace na

celkovém řešení. Z dvanácti převáděných klientů byly zcela převedeny na ČI pouze tři. U zbývajících klientů zůstala výrazná úvěrová angažovanost u ČSOB. Tím byla zajištěna společná motivace a koordinovaný postup ČSOB a ČI vůči těmto dlužníkům.

V roce 1993 byly použity prostředky SFA na nákup akcií pro MF. Jednalo se o odkup 1 akcie v nominální hodnotě 100 tis. Kč a následně o navýšení základního jmění ČSOB o 1,0 mld. Kč. Celkový vklad státu tím dosáhl téměř 20 % z celkového objemu základního jmění banky.

Česká inkasní, s. r. o.

ČI byla založena dne 23. 12. 1993 a jejím jediným společníkem je MF, které také peněžitým vkladem ve výši 100 tis. Kč (z účtu SFA) vytvořilo základní jmění této společnosti.

Na ČI byla řadou dílčích smluv o postoupení pohledávek a o refinancování úplatně převedena ke dni 31. 12. 1993 nekvalitní aktiva z úvěrového a záručního portfolia ČSOB v celkové výši 26,9 mld. Kč. Rozhodující část těchto převedených aktiv vznikla před rokem 1990. Jde o úvěry a záruky bývalých organizací zahraničního obchodu, tj. např. pohledávky v embargovaných a dalších nebonitních teritoriích (Irák, Libye, bývalá Jugoslávie, Sýrie, Súdán, bývalý SSSR).

• ČI je samostatný právní subjekt, který představuje uzavřenou jednotku vytvořenou pouze pro účel transformace ČSOB. Pokud jde o inkaso pohledávek od dlužníků ČI bylo v letech 1994 - 1997 získáno celkem 1 819 mil. Kč, což k celkové částce čerpaného úvěru k 31. 12. 1997 (30 730 mil. Kč) představuje 5,9 %. Přitom ČI obdržela do konce roku 1997, v souladu s režimem splátek odsouhlasených v usnesení vlády ČR ze dne 7. 6. 1995 č. 336, o doplňování zdrojů České inkasní, s. r. o., k úhradě jejích závazků v rámci II. fáze transformace Československé obchodní banky, a. s., od Fondu národního majetku ČR (dále jen „FNM“) prostředky v úhrnné výši 19 037 mil. Kč. Z uvedených údajů vyplývá, že vlastní příjmy ČI dosažené z inkasa pohledávek představují pouze nevýznamný podíl na potřebách ČI, takže prostředky FNM se budou i nadále značně podílet na realizaci činnosti ČI. Přesto bylo výrazným snížením objemu nekvalitních aktiv prostřednictvím vytvořené ČI dosaženo sledovaného účelu pro oddlužení ČSOB.

Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s.

EGAP vznikla na základě zakladatelské smlouvy dne 10. 2. 1992 v návaznosti na usnesení vlády ČSFR ze dne 7. 11. 1991 č. 721. EGAP je pojišťovnou podle zákona ČNR č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, a je podnikatelským subjektem podle obchodního zákoníku. Od roku 1995 působí EGAP podle zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993

Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů. Již před účinností tohoto zákona schválila vláda ČR usnesením ze dne 23. 12. 1992 č. 746 její přeměnu na akciovou společnost České republiky a stanovila nové akciové podíly na základním jmění EGAP ve výši 420 mil. Kč.

Usnesením vlády ČR ze dne 2. 6. 1993 č. 292 vláda rozhodla o uvolnění prostředků ve výši 500 mil. Kč ze státního rozpočtu na rok 1993 na kapitálové dovybavení EGAP. Tyto prostředky byly z kapitoly Všeobecná pokladní správa dne 31. 12. 1993 poskytnuty EGAP a následně použity pro kapitálový vklad EGAP při založení ČEB.

Vláda ve svém usnesení ze dne 25. 10. 1995 č. 603 rozhodla, že základní jmění EGAP bude zvýšeno ze 420 mil. Kč na 1 300 mil. Kč. Na toto zvýšení byla mj. použita i hodnota podílu EGAP na základním jmění ČEB, tj. 500 mil. Kč. Současně odsouhlasila nové rozdělení základního jmění EGAP, takže nyní podíl MF činí 40,0 %.

Česká exportní banka, a. s.

ČEB byla zřízena jednorázovou zakladatelskou smlouvou ze dne 22. 12. 1994. Zakladatelé (ministerstva financí, hospodářství, průmyslu a obchodu, zahraničních věcí a zemědělství) upsali své podíly na základním jmění ČEB v souhrnné částce 1 000 mil. Kč. V usnesení vlády ČR ze dne 19. 4. 1995 č. 224, o státním závěrečném účtu České republiky za rok 1994, bylo odsouhlaseno, že k zajištění této kapitálové účasti zakládajících ústředních orgánů bude použito finančních prostředků SFA. Další 500 mil. Kč vložila EGAP. Podíl MF na základním jmění ČEB činí 34,7 %.

Investiční a Poštovní banka, a. s.

Nositelkou vkladu prostředků státu do bývalé Poštovní banky, a. s., bylo Federální ministerstvo spojů a držitelem dvou třetin akcií v hodnotě 20 mil. Kč se po rozdělení ČSFR stalo MH. Z důvodu posílení vlivu České pošty, s. p., jako jednoho z akcionářů nově vzniklé IPB požádal ministr hospodářství dopisem ze dne 21. 1. 1994 o souhlas MF s převodem těchto akcií na Českou poštu, s. p. Ministr financí doporučil svým dopisem ze dne 28. 3. 1994 ministru hospodářství převést předmětné akcie IPB na MF, neboť byly nakoupeny z prostředků státního rozpočtu a jsou součástí SFA. Protože objem vložených státních prostředků tvoří pouze 0,35 % z celkového základního jmění IPB, MF předpokládalo svěřit zastoupení svých práv akcionáře na základě plné moci akcionáři s větším kapitálovým podílem, a to s. p. Česká pošta.

Předání vkladu ve formě zatímního listu bylo z MH na MF realizováno dne 27. 5. 1994. Mezi MF a Českou poštu, s. p., byla uzavřena dne 18. 11. 1994 příkazní smlouva k výkonu práv akcionáře IPB.

5. Závěr

Objem prostředků evidovaných na MF jako vklady státu do tuzemských společností činil ke konci kontrolovaného období celkem 3 643,45 mil. Kč. Z toho vklady prostřednictvím MF dosáhly výše 2 060,69 mil. Kč, což je 56,6 % z celkové částky. Podíl vkladů státu realizovaných MF v jednotlivých obchodních společnostech na jejich základním jmění je v rozmezí od 19,6 % do 49,0 %. Pouze u ČI vklad MF činí 100 % základního jmění.

Vkladem svých prostředků do základního jmění bank a dalších obchodních společností si chtěl stát zajistit vliv na zaměření a činnost těchto společností včetně kontroly. Realizovanými vklady stát naplňuje své záměry hospodářské politiky, např. při podpoře exportu (EGAP, ČEB), při rozvoji municipální infrastruktury (MUFIS) a při podpoře transformace a posílení konkurenční schopnosti ČSOB (ČI).

Zákonem stanovené kompetence NKÚ neumožňují kontrolovat hospodaření obchodních společností soukromoprávního charakteru, i když v nich má stát majetkovou účast. Proto byli zástupci MF delegovaní do jejich řídicích a dozorčích orgánů požádáni o předání podkladů dokládajících zajišťování zájmů státu v těchto obchodních společnostech. Na základě jejich vyjádření a předaných dokladů nebylo možno vyhodnotit, zda vkladem státních prostředků bylo sledovaného účelu dosaženo.

Chybí zákonná úprava pro postup státu při zakládání tohoto typu soukromoprávních subjektů a pro výkon majetkových práv státu v nich.

Kontrolou zjištěné nedostatky v činnosti MF na úseku vkladů státních prostředků do tuzemských bank a obchodních společností lze shrnout do těchto tematických oblastí:

- o vkladech státních prostředků do obchodních společností není jako o majetku státu účtováno. Zařazení položky majetková účast státu do systému účetního výkaznictví je metodická záležitost, plně řešitelná v kompetenci MF. Absence účtování o majetkových účastech státu se netýká pouze MF, ale i ostatních ústředních orgánů, jejichž prostřednictvím jsou vklady státu realizovány. Tato problematika se doporučuje řešit v rámci přípravy zákona o majetku České republiky;
- o vzniku, stavech a pohybech majetkových vkladů státu není MF dotčenými resorty pravidelně informováno - chybí obecná pravidla určující pro vkladatele státních prostředků periodickou informační povinnost vůči MF;
- pro komplexní zajištění agendy majetkových účastí státu chybí právní úprava, která by řešila zejména:
 - postupy při vedení evidence,
 - způsob řízení a kontroly práce zástupců státu ve statutárních orgánech nositelů státních vkladů, včetně jejich povinnosti předávat podklady o změnách v majetkových účastech společností, do nichž jsou delegováni,
 - způsob uložení cenných papírů pocházejících z majetkových vkladů státu a postupy při manipulaci s nimi.